

Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears
Societat Catalana d'Obstetrícia i Ginecologia

Comissió de Publicacions

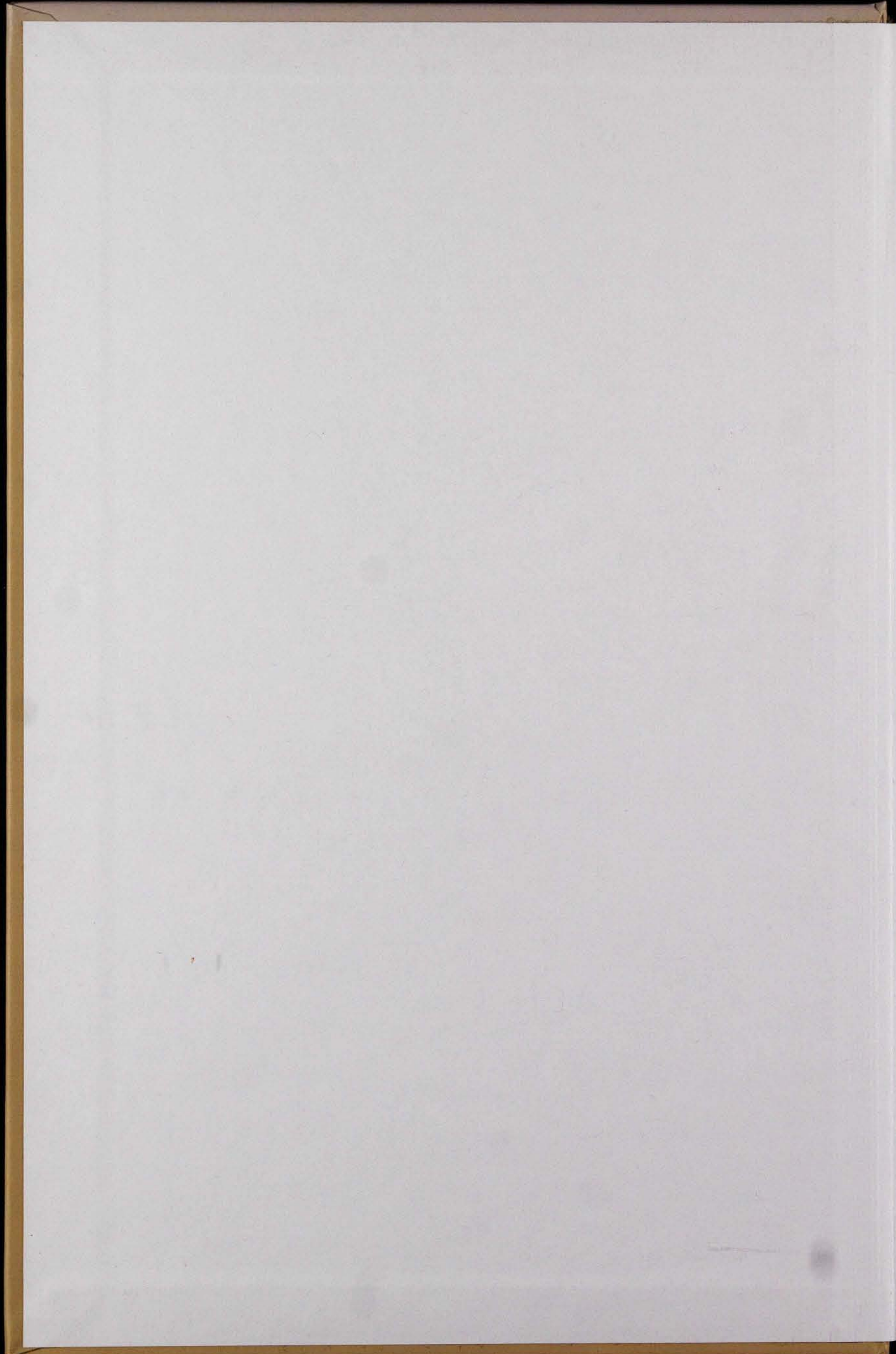
Història de l'Obstetrícia i Ginecologia Catalana

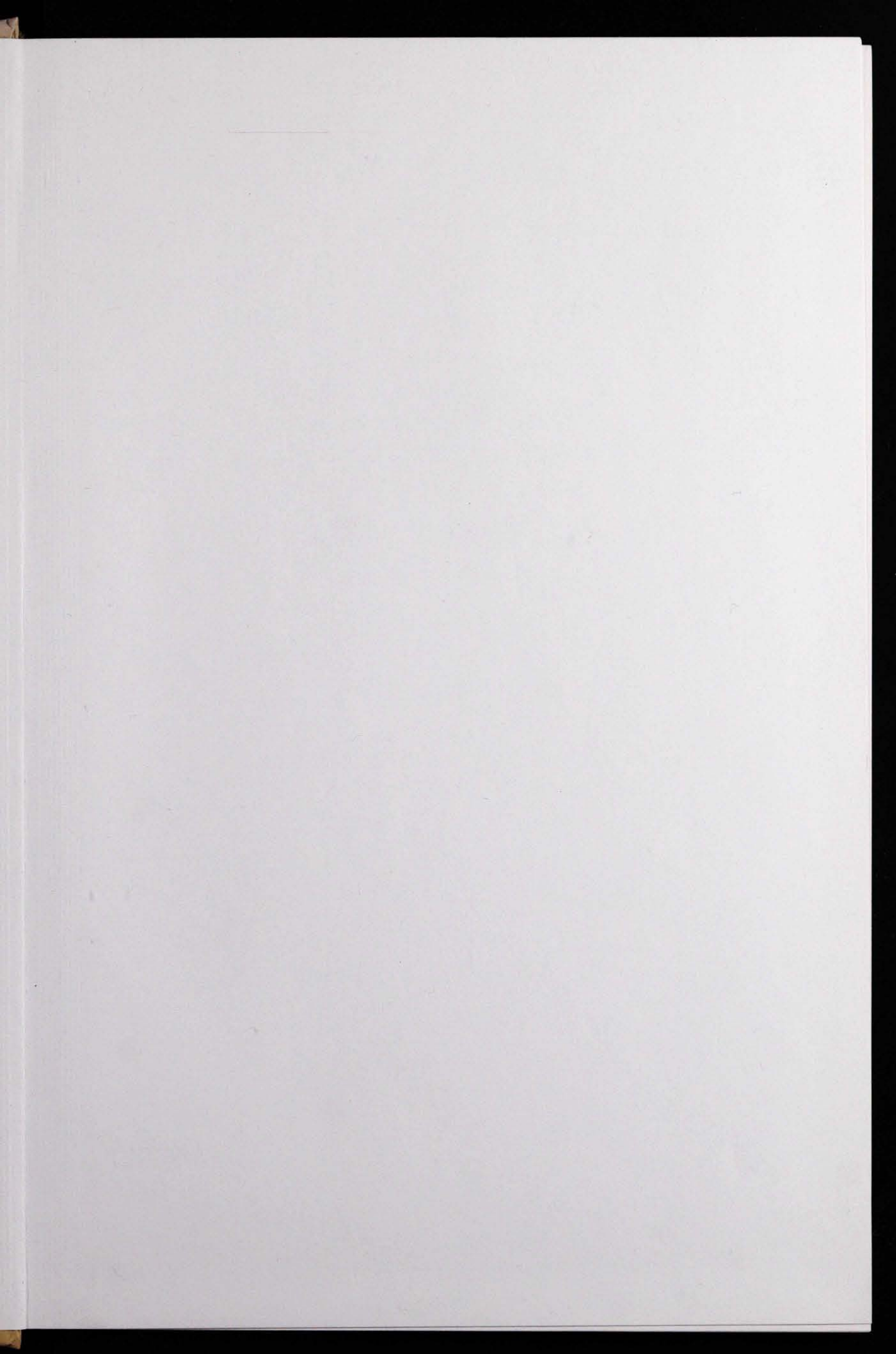

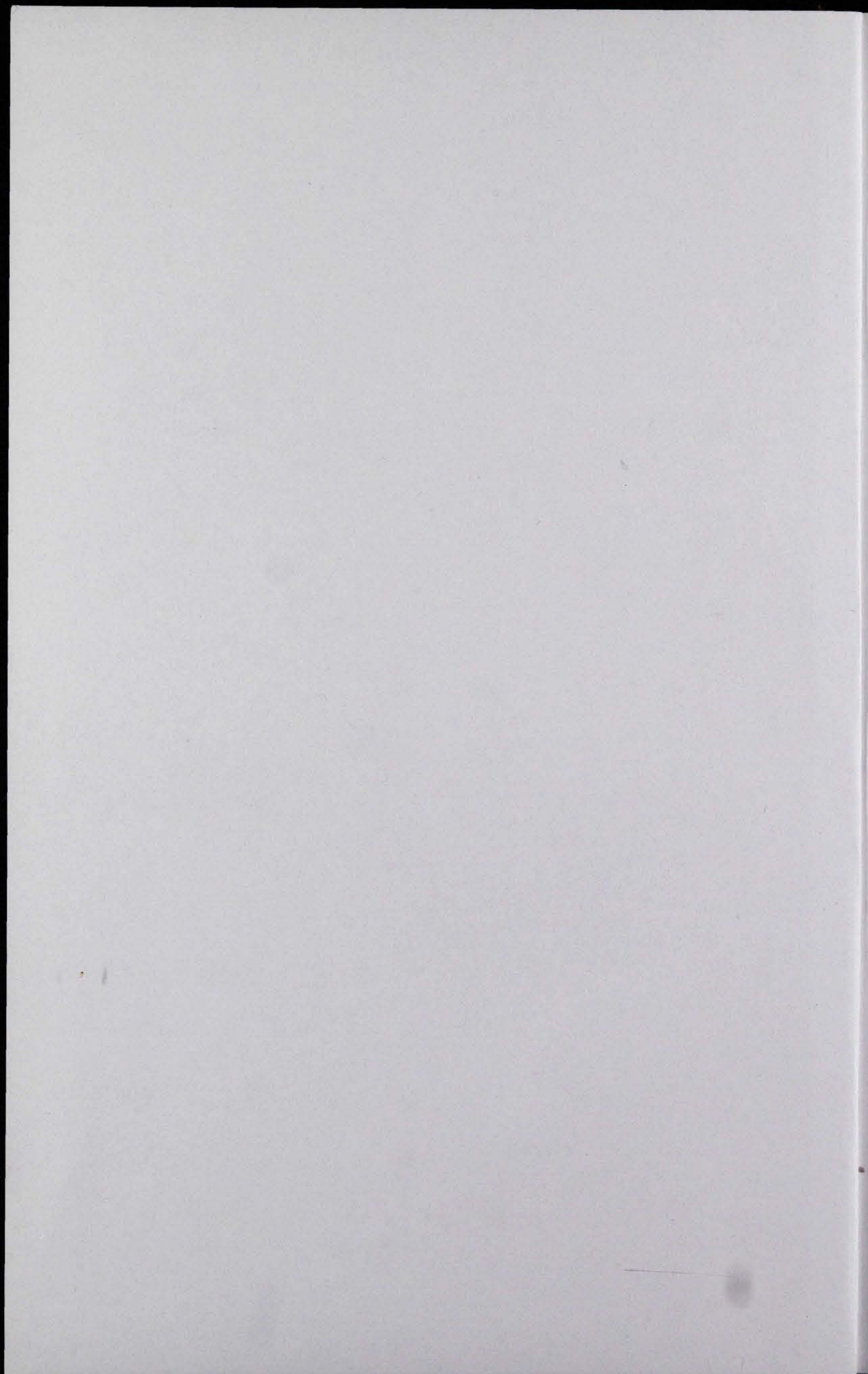
Coordinador:
JOSEP M. CARRERA I MACIÀ

Fundació Uriach 1838

HISTÒRIA DE
L'OBSTETRICIA
I GINECULOLOGIA
CATALANA

COBERTA

Publicada pel Departament de Salut de Catalunya
amb el patrocini de l'Institut de Recerca i Innovació Tecnològica
de l'Institut de Ciències de Catalunya i el Departament de Salut
de Catalunya. Edició 1998. 198 p. 16 cm. 1.500.000 L.

COBERTA:

Naixement de Sant Eloi

de PERE NUNYES. Mort a Barcelona el 1554.

c. 1526-1530

Tremp i oli sobre taula.

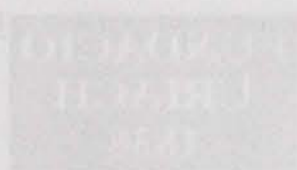
Procedeix del retaule de la capella del Gremi d'Argenters a l'església de la Mercè de Barcelona.

Servei Fotogràfic del Museu Nacional d'Art de Catalunya. Calveras, Mérida, Sagristà.

Amb permís del MNAC/MAC 24254.

Acadèmia de Ciències Mèdiques i Químiques de Barcelona
SOCIETATATIBIOMÈDICA I QUÍMICA DE BARCELONA

SERVI D'EDICIONS

HISTÒRIA DE

HISTÒRIA DE
L'OBSTETRÍCIA
I GINECOLOGIA
CATALANA

Coordinador
JOSEP M. CARRERA I MACIÀ

Publicada l'any 1988

L'edició d'aquesta obra
ha estat possible gràcies al patrocini de la

**FUNDACIÓ
URIACH
1838**

HISTÒRIA DE
L'ORSTÈTRICA
I GINECOLOGIA
CATALANA

Publicada amb el patrocini de la Fundació Uriach
de l'Institut de Ciències Mèdiques de l'URV
L'URV 1838
Presidència del consell de la Facultat de Ciències Mèdiques i Ciències de la Salut de l'URV
Màxim Ferrer i Gual, President del Consell de Ciències Mèdiques i Ciències de la Salut
Amb el patrocini de la Fundació Uriach 1838

Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears
SOCIETAT CATALANA D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA
SERVEI DE PUBLICACIONS

HISTÒRIA DE L'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA CATALANA

Coordinador:

JOSEP M. CARRERA I MACIÀ

Fundació Uriach 1838

Acadèmia de Ciències i Lletres de Catalunya i de Balears
SOCIETAT CATALANA D'ORBITRERIA I GINECOLOGIA

SEU DE CIÈNCIES I LLETRES

HISTÒRIA DE
L'ORBITRERIA
I GINECOLOGIA
CATALANA

Coordinador:

JOSEP M. GARRIGA I MACIÀ

Editat per la
FUNDACIÓ URIACH 1838

Impressió: EGS - Rosari, 2 - Barcelona

Dipòsit legal. B. 20916-98

Fundació Uriach 1838

Degà Bahí, 67

08026 BARCELONA

COORDINADOR GENERAL

JOSEP M. CARRERA I MACIÀ

President de la Societat Catalana d'Obstetrícia i Ginecologia.

COL·LABORADORS

J. C. ALONSO I DUAT, J. M. BOGUÑA I PONSÀ, J. M. DEXEUS I TRIAS DE BÉS,
A. FERNÁNDEZ-CID FENOLLERA, R. FUSTER I CHINER, J. GONZÁLEZ MERLO,
O. MESTRES I MONTSENY, E. SALAS I OLLÉ

TEXTOS DE

J. ALSINA BOFILL, C. CARCELLER, M. CARRERAS, F. CARRERAS I VERDAGUER,
R. CASARES, O. CASASSAS, F. COROMINAS, J. M. DEXEUS, S. DEXEUS I FONT,
S. DEXEUS I TRIAS DE BÉS, M. DE FUENTES, R. FUSTER, M. GARRIGA-ROCA,
LL. GUILERA, R. GUERRERO, V. MARQUÉS, T. PAMPOLS, R. PRATS, J. RAMIS,
M. S. SALARICH, M. USANDIZAGA i Gran Enciclopèdia Catalana (1978).

RESSENYES DE

J. L. ALONSO I DUAT, J. ARCE, LL. BALAGUERÓ, LL. CABERO, M. CAMARASA,
F. J. CARBALLAL, J. M. CARRERA, R. CARRERAS, R. CASANELLES, P. CAVALLÉ,
A. CLIVILLÉ, J. COMAS, D. COSTA, V. CUSÍ, E. DAVI, J. ESTEBAN-ALTIRRIBA,
R. FÁBREGAS, D. J. FIGUERAS, A. FRESNADILLO, C. M. FORADADA, R. FUSTER,
O. GAMISSANS, E I LL. GIL-VERNET, J. M. LAILLA, G. MAS I PUIG,
R. M. MIRALLES, J. M. MUÑOZ, M. MUÑOZ, J. PANISELLO, A. PONJOAN,
LL. POUS IVERN, J. RAMIS, J. RIBAS, R. RIERA, R. RIPOLL ESPIAU, J. SABRIÀ,
J. SÁEZ, A. SEGURA, G. SEGURANYES, J. SENTIS, M. USANDIZAGA CALSAPORO,
J. A. VANRELL, A. VERGÉS, S. VIDAL SIVILLA, J. M. VILARRASA, F. VISCASILLAS.

INFORMADORS

A. ÁLVAREZ DE LA VEGA, C. BACH, P. N. BARRI, J. BELLART, E. BOREN, M. BORRÀS,
J. CALAF, M. CARARACH, M. CARRERAS PADRÓS, L. CASANOVA, M. CORTÉS-RAMIS,
M. CUYÀS, M. ESPUÑA, A. FORTUNY, A. GUILLEMI, R. LABASTIDA, J. M. LAILLA,
LL. LÓPEZ-MARÍN, F. MARTÍNEZ, C. MOREO, J. PIFARRÉ, J. SABATER, J. SAGALÀ,
A. TARRATS, M. VALLS, J. XERCAVINS.

ICONOGRAFIA

MNAC (portada). Arxiu Institut Universitari Dexeus, J. C. ALONSO I DUAT,
J. M. BOGUÑA I PONSÀ, J. COMAS I FUNALLET, J. ESTEBAN-ALTIRRIBA,
R. FUSTER I CHINER.

DOCUMENTACIÓ

Arxiu documental de l'ACMB. Centre de Documentació d'Història de la Medicina
d'URIACH. Catàleg de Publicacions Periòdiques de la UAB i de la UB. Arxiu
documental Departament d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Institut
Universitari Dexeus. Arxiu de la Facultat de Medicina. Arxiu Carreras Roca.

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA

ASSUMPTA SALES

SECRETARIA DE REDACCIÓ

ITZIAR CARRERA, SILVIA NÚÑEZ i I. CARO

COORDINADOR GENERAL

JOSEPH M. CARROLL (M.A.)

President of the Society for Applied Anthropology

COLLABORATORS

- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- A. E. H. Jones, R. B. Jones, J. R. P. Taylor, M. J. W. Jones
- O. M. Jones, J. R. P. Taylor, M. J. W. Jones

TRUSTEES

- J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- R. B. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- A. E. H. Jones, R. B. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- M. J. W. Jones, J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor

MEMBERSHIP

- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- R. B. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- A. E. H. Jones, R. B. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- O. M. Jones, J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- K. M. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor

EDITORIAL BOARD

- A. E. H. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- M. J. W. Jones, J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- A. E. H. Jones, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor

HONORARIATA

- J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. C. Alexander, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor
- J. R. P. Taylor, J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor

DOCUMENTATION

This journal is published by the Department of Anthropology,
University of California, Los Angeles, California. It is published
quarterly, except for the winter issue which is published
annually. The journal is published by the Department of Anthropology,
University of California, Los Angeles, California.

CORRECTION

See page 100

SECRETARY

J. M. Bunker

J. M. Bunker, J. M. D. Jones, J. R. P. Taylor

PRESENTACIÓ

*«La fidelitat a la terra obliga
a molt més que al retret i a la protesta;
obliga a llençar-nos a una feina creadora.»*

J. ALSINA I BOFILL

(març 1982)

Elle fait partie de la collection
à laquelle ont été ajoutés les
objets à l'usage de la bibliothèque

J. A. S. 1. 1. 1.

1902

PRESENTACIÓ

Fins avui, l'Obstetrícia i la Ginecologia catalanes estaven mancades d'una obra que intentés recollir, d'una manera global i independent, el seu prolongat, apassionant i a vegades confús esdevenir històric. Aquesta és la raó per la qual, des de fa uns anys bullia en algunes ments la voluntat de dur a terme un projecte d'aquesta naturalesa. Però, com tantes d'altres vegades en el nostre país, ha estat un esdeveniment puntual, la celebració del I Congrés Català d'Obstetrícia i Ginecologia (Barcelona, maig de 1998), el fet que ha precipitat la publicació d'aquesta obra. Només la il·lusió i l'increïble afany de col·laboració que s'ha aconseguit crear al voltant del projecte inicial, pot explicar que aquest s'hagi dut finalment a terme.

És habitual en les obres d'aquest tipus que el seu autor o autors expliquin els motius que justifiquen la seva publicació; en el nostre cas són diversos i tots amb pes ben específic. En primer lloc, la constatació de què a Catalunya estàvem mancats d'una veritable història de la nostra especialitat. Comptàvem això sí, amb algunes tesis doctorals sobre el tema (BOGUÑA, ALONSO DUAT, CARRERAS-PADRÓ, etc.), i amb alguns excel·lents treballs sobre aspectes parcials efectuats per COMENGE, en el segle passat i per CARRERAS, CASSASSAS i CORBELLA en l'actual. Tanmateix també comptem amb un nombre considerable de petites biografies dels nostres ginecòlegs de més prestigi, publicades a diverses revistes. En aquest sentit, cal esmentar molt especialment la informació proporcionada per un llibre únic: «La Historia de la Obstetrícia y la Ginecología en España», d'en MANUEL USANDIZAGA. Aquesta obra va ser completada en l'àmbit català per diversos treballs puntuals del seu mateix autor. Cal afegir, amb certa pena, que els tractats estrangers sobre el tema que intenten recollir informació de tot el món, com és el cas de FASBENDER (1906), KOSSMANN (1903), FISCHER (1924), DIEPGEN (1926), PECKER i ROULLAND (1958), O'DOWD i PHILLIPP (1994) etc., tots ells estan mancats de qualsevol referència que no sigui purament anecdòtica o antropològica sobre el nostre País.

Però existeixen d'altres raons encara més punyents. Només cal tenir una conversa amb els residents dels nostres hospitals docents, per adonar-nos-en que la majoria no coneix ni tan sols el nom d'algunes de les nostres figures més cabdals: cognoms com FARGAS, NUBIOLA, BARÓ DE BONET,... els són absolutament aliens. La memòria històrica, doncs, s'està perdent ràpidament. I aquest procés, no farà altra cosa que empitjorar inexorablement, donada la tendència a incloure tot el saber mèdic en mitjans informatitzats, i a retirar de les biblioteques les obres escrites abans de 1980. Les nostres arrels, fins i tot les més properes, corren el perill de perdre's per sempre.

Finalment, el tercer motiu és més egoista. Què romandrà en la memòria dels especialistes del futur, pel que fa referència a l'Obstetrícia i la Ginecologia que es practicava a Catalunya a les acaballes del segle XX? Tanmateix, aquest llibre fins i tot en la seva modèstia, pot ser que ens ajudi a salvar el judici de la Història.

Unes paraules sobre l'estructura del llibre. S'ha optat per agrupar tota la informació disponible en quatre parts. La primera, la més extensa, és una crònica de l'evolució de l'Obstetrícia i la Ginecologia a Catalunya, des de les nostres arrels més llunyanes fins arribar als nostres dies. En aquesta part s'han aprofitat materials molt diversos, des de capítols de tesis doctorals (BOGUÑA, ALONSO DUAT, etc.) a ponències ja publicades i també, algunes recopilacions inèdites. El capítol més difícil, per raons òbvies, ha estat el darrer. Parlar dels ibers o dels visigots compromet molt poc, però parlar de tot el que encara bé o malament recordem..., és un exercici certament perillós que pot ferir moltes susceptibilitats. La segona part de l'obra s'ha dedicat íntegrament a les institucions i als centres assistencials del nostre país. Sens dubte, mancava una nòmina detallada de la història i de l'esdevenir de les nostres institucions (Acadèmies, Societats, etc.) i dels departaments d'Obstetrícia i Ginecologia dels nostres Hospitals; aquí la tenim, i en general de la mà dels seus actuals responsables.

La tercera secció del llibre rep el títol de «Les persones i les seves obres». L'objectiu ha estat el d'incloure en primer lloc les referències biogràfiques de les persones que «han fet» la Ginecologia el Principat; no solament els grans personatges, que ja tenen el seu capítol específic en la primera part de l'obra, sinó també i molt especialment tots aquells protagonistes que, com diu ALONSO DUAT, estan «en els fonaments de la història, en un lloc que mai es veu, gairebé anònim, però suportant i mantenint l'estructura de l'edifici de l'Obstetrícia i la Ginecologia Catalana». I al costat de tots ells, tot el reguitzell «d'obres» que s'han enllestit a Catalunya en els últims cinquanta anys: llibres, congressos, reunions, revistes, etc. Uns llistats que de ben segur sorprendran a molta gent. Aquesta part però, té un punt feble que m'amoïna molt perquè, personalment, estic segur que ens hem deixat a persones i coses amb mèrits més que suficients com per ser-hi.

Finalment, la quarta part s'ha dedicat íntegrament a la nostra Societat. Una Societat que enguany compleix setanta anys. En aquestes pàgines no només rememorem la seva història sinó que a més fem plans de futur.

Si el lector es fixa en les pàgines de crèdit del llibre, comprovarà que d'una manera o d'una altra, han col·laborat en la seva redacció prop d'un centenar de persones. Aquest fet, que és una mica insòlit, ha estat extraordinàriament gratificant i agradable des del punt de vista personal, però com és lògic ha complicat notablement la coordinació de l'obra. D'això se'n deriven alguns dels problemes que ha arrossegat el llibre: estils diferents, repeticions, valoracions diverses respecte a alguns fets, manca d'homogeneïtat en l'estructuració i la llargària de les ressenyes, etc., etc. Però així i tot, i potser precisament per això, el text en el seu conjunt esdevé una obra viva, fresca, proveïda d'una espontaneïtat que no

sempre es troba en les obres d'aquesta naturalesa. Una obra que n'estic segur ens ajudarà a adquirir consciència de la nostra identitat com a col·lectiu, i també com a poble.

Un prec: no sigueu massa crítics amb el llenguatge. Sóc perfectament conscient que el català d'aquesta obra no és precisament dels millors. Diguem-ho clar: és, com es diu col·loquialment, «un català d'estar per casa». Però, quina altra cosa calia esperar d'un llibre fet entre quasi cent persones, la majoria de les quals escriuen la seva producció científica gairebé exclusivament en castellà? Precisament per això, és un català funcional, entenedor, i que per tant tothom podrà llegir sense cap dificultat. En tot cas penso que el fet de construir per primera vegada el bastiment d'aquesta petita història de l'Obstetrícia i la Ginecologia a Catalunya, bé valia la pena de fer-ho, encara que fos corrent riscs com els ja esmentats. Personalment els assumeixo plenament. Les lloances, si és que n'hi ha, han d'ésser per a tots els qui han col·laborat, i les crítiques, que de ben segur es produiran, les assumeixo en exclusiva.

Per últim, tinc l'obligació ineludible de fer èmfasi en alguns agraïments. No és una figura literària, sinó l'estricta realitat que, sense les persones que es mencionen a la pàgina de crèdit, aquest llibre no hauria vist mai la llum. Som un país petit, però amb una història molt llarga. Amb tant sols quatre mesos per endavant, una sola persona i més amb les meves limitacions, no s'hauria pogut enllestir aquesta feina. Lamentablement no he pogut comptar amb l'ajut del Dr. MANUEL CARRERAS I ROCA, ginecòleg de prestigi i Catedràtic d'Història de la Medicina de la Facultat de Medicina de Barcelona. Tot just uns dies abans de la seva mort em va anunciar que posaria la seva memòria, els seus coneixements, el seu temps i els seus arxius al servei d'aquest projecte. Però això... no ha estat possible. Tan sols tinc un desig i és que des d'allà on sigui, dediqui una mirada benèvola a aquest llibre.

Tanmateix em felicito però, d'haver pogut disposar de la memòria històrica, els textos i la documentació aportada per companys com: JOAN COMAS I FUNALLET, RAFEL FUSTER I CHINER, JOSEP M. DEXEUS I TRIAS DE BES, JOAN ANTONI VANRELL I DÍAZ i JOAN ESTEBAN I ALTIRRIBA, cosa que mai no podré agrair-los-hi prou. Tots ells han empleat durant els darrers mesos molt del seu temps, i de la seva paciència per tal d'ajudar-me a fer menys infidel i més creïble aquesta història... Una història que, com suposo que és evident per a tothom, no és la crònica de la Societat que presideixo, sinó la història de tots els homes i dones, nascuts ací o fora d'ací, que al llarg de milers d'anys han dedicat les seves il·lusions i energies a ajudar a les dones de la nostra terra a dur fills al món, i a guarir o alleujar les seves malalties. La història d'un país i d'una gent que, com va dir el Professor MANUEL CRUZ HERNÁNDEZ, en perfecte català, en l'acte inaugural del Primer Congrés de Pediatria en Llengua Catalana (Girona 1978) «és la història també de molts metges, que com jo, no són catalans de naixement, però han trobat aquí un marc adequat per a contribuir a la tasca comuna de lluitar per la salut. Fa molts anys, que mirem el mateix cel i posem el peu a la mateixa terra. Certament aquí treballem, certament aquí voldríem descansar».

Sols em resta agrair molt sincerament el mecenatge de la «Fundació Uriach 1838» i d'una manera molt especial al seu president, Dr. JOAN URIACH MARSAL, l'ajuda econòmica rebuda per tal de poder publicar dignament aquesta obra. La seva aportació que ha cobert íntegrament el cost de l'edició, va constituir en el seu moment l'empenta definitiva per posar en marxa aquest projecte.

Una vegada més, moltes gràcies a tothom!

JOSEP M. CARRERA I MACIÀ
President de la Societat Catalana
d'Obstetrícia i Ginecologia